

DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-508-5-11>

Мостовий Савва, аспірант НАОМА (науковий керівник: доцент
Н. М. Ревенок)

РЕСТАВРАЦІЯ НАМИСТА XI–XII СТ. З КОЛЕКЦІЇ НАЦІОНАЛЬНОГО ЗАПОВІДНИКА «СОФІЯ КИЇВСЬКА»

Ключові слова: реставрація, консервація, пам'ятка, метал, скло, намисто

Savva Mostovyi, postgraduate student, NAFAA (academic mentor: Associate
Professor Natalya Revenok)

THE RESTORATION OF AN 11th–12th CENTURY NECKLACE FROM THE COLLECTION OF THE NATIONAL RESERVE “SOPHIA OF KYIV”

Abstract. This research describes conservation treatments for a necklace made of copper alloy and glass from the collection of the National Reserve “Sophia of Kyiv”. The X-ray fluorescence analysis revealed compositional similarities to glass objects from Kyivan Rus.

Key words: restoration, conservation, movable heritage, metal, glass, necklace.

Намисто датоване XI – XII століттям з колекції Національного заповідника «Софія Київська» являє собою змонтовані на нитці тонкостінні бубонці з мідного сплаву та скляні намистини. Предмет потребував реставрації, оскільки як металеві, так і скляні елементи намиста мали виражені ознаки руйнування. На металевих бубонцях спостерігались інтенсивні осипання мінералізованого металу внаслідок дії активних продуктів корозії міді. На двох бубонцях наскрізна корозія спричинила появу отворів в тулубах бубонців. Один з бубонців фрагментований. На скляних намистинах спостерігались об'ємні нашарування вохристого кольору. Намистини мали тріщини та втрати. В процесі візуального дослідження пам'ятки на двох бубонцях було виявлено дрібні фрагменти тканини полотняного плетіння.

Реставрація даного комплексного предмета становила високу складність через крихкість археологічного металу та скла. Для збереження оригінальної послідовності всіх елементів прикраси після демонтажу, а також для подальшої експозиції та збереження пам'ятки, було виготовлено ложемент з оргскла. Конструкція ложемента передбачає неглибокі ніші в ар-

куші оргскла у формі бубонців та намистин, що розташовані по колу. Після демонтажу елементів пам'ятки, було проведено очищення від поверхневих пило-брудових нашарувань та профілактичне укріплення фрагментів збереженої тканини. Видалення крихких продуктів корозії міді виявило авторську поверхню бубонців зі збереженням патини та дозволило виразніше виявити орнаментальний рельєф у вигляді дрібних опуклих ліній біля хрестоподібних отворів в нижній частині бубонців. Активні продукти корозії міді було стабілізовано шляхом занурення металевих елементів в 20% водно-спиртовий розчин таніну, після чого було проведено просушування. В результаті перевірки у вологій камері, після проведення стабілізації активних продуктів корозії міді виявлено не було. Консервацію металевих елементів проводили шляхом занурення в 3% розчин Paraloid B-72. Монтаж фрагментованого бубонця проводили шляхом підбору фрагментів за ділянками стику. Підведення дублюючої основи проводили шляхом нанесення на внутрішні ділянки стику 9% розчину Paraloid B-72 з подальшим накладанням фрагментів капронової тканини. Реставрація скляних намистин полягала у видаленні крихких поверхневих нашарувань вохристого кольору з подальшою консервацією. Видалення вохристих нашарувань виразніше виявило оригінальний темно-вишневий колір намистин та декорування у вигляді вічок жовтого кольору.

Неруйнівний рентгенофлуоресцентний аналіз елементарного складу поверхні підтвердив відповідність досліджуваних зразків складу відомих давньоруських предметів зі скла. Було встановлено, що склаютьворючими елементами в даному випадку є силіцій та свинець. Після проведення досліджень та реставрації, елементи прикраси було змонтовано на бавовняну нитку нейтрального сірого кольору.